

CITES - gatunki zagrożone wyginięciem

W tym miejscu znajdziesz informacje dotyczące CITES m.in. czym są, co nazywamy okazem, jakie gatunki są zagrożone wyginięciem, jak uzyskać odpowiednie dokumenty, co obejmuje kontrola celna i inne

📅 03.06.2024

Ograniczenia i zakazy związane z przywozem i wywozem z Unii Europejskiej (UE) okazów roślin i zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska - CITES). Postanowienia Konwencji Waszyngtońskiej od 1 maja 2004 r. są realizowane na podstawie rozporządzeń Unii Europejskiej.

Co nazywamy okazem

Okazem w myśl przepisów jest:

- każde zwierzę lub roślina (gatunku chronionego), żywe lub martwe, każda jego część lub produkt pochodny, również zawarty w innych towarach lub nie oraz
- wszelkie inne towary, które zgodnie z dołączonym dokumentem, opakowaniem lub oznakowaniem lub etykietą lub wszelkimi innymi okolicznościami mają zawierać lub zawierają części lub produkty pochodne zwierząt lub roślin należących do tych gatunków

- chyba że na podstawie wyraźnego wyłączenia takie części lub produkty pochodne nie podlegają rozporządzeniu lub przepisom odnoszącym się do załącznika, w którym dane gatunki są wymienione (art. 2 lit. t rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi).

Lista gatunków, które są chronione znajduje się w rozporządzeniu Komisji Europejskiej (Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 2017/160 z dnia 20 stycznia 2017 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi – lista gatunków zagrożonych wyginięciem).

Okazem są m.in. :

- żywe rośliny i zwierzęta,
- wypchane zwierzęta i trofea myśliwskie,
- wyroby z kości, rogów, zębów zwierząt (kość słoniowa),
- naszyjniki, pierścionki i inne wyroby, które zawierają części roślin i zwierząt chronionych,
- torebki, buty, portfele, paski do spodni wykonane ze skór węży, krokodyli, waranów itp.,
- lekarstwa zawierające sproszkowane fragmenty zwierząt lub roślin (tzw. medycyna orientalna).

Przywóz lub wywóz takich okazów jest zabroniony, chyba że osoba, która je przewozi posiada odpowiednie zezwolenia lub świadectwa - tzw. CITES.

Jakie gatunki są zagrożone wyginięciem

Gatunków zagrożonych wyginięciem, wpisanych na specjalną listę, jest ok. 30 tys., z czego ok. 10 tys. to zwierzęta.

W tabeli poniżej wskazano grupy zwierząt i roślin objętych kompleksową ochroną, tzn. wszystkie gatunki zwierząt lub roślin z tych grup są chronione. To z nich najczęściej wykonuje się pamiątki sprzedawane turystom, na **przywóz których niezbędne jest posiadanie odpowiednich dokumentów**.

Grupy gatunków	Przykładowe okazy
krokodyle	torebki, paski, buty, okazy wypchane
warany	torebki, buty, paski, okazy wypchane
węże należące do dusicieli- np. pytony, boa, anakondy	torebki, buty, paski, spodnie, kurtki
korale rafotwórcze	kawałki rafy koralowej oraz wyroby wykonane z koralowców
przydacznie – małże z oceanów i mórz tropikalnych	muszle i wyroby z nich
dzikie koty – np. lamparty, oceloty, rysie, lwy, gepardy, tygrysy	wyroby ze skór i kości, trofea myśliwskie, medycyna dalekiego wschodu
niedźwiedzie	skóry, czaszki, trofea myśliwskie, medycyna dalekiego wschodu
papugi (wyjątkiem jest nierozłączka czerwonoczelna, papużka falista, nimfa i aleksandretta obrożna, które nie są chronione).	żywe okazy hodowane w domach, jaja, pióra, okazy wypchane
ptaki drapieżne (z wyjątkiem 4 gatunków urubu /sępników/, które należą do rodziny kondorowatych)	pióra, jaja, wypchane okazy, żywe okazy do celów sokolnictwa

Grupy gatunków	Przykładowe okazy
wszystkie jesiotrokształtne, czyli np. jesiotry, z których pochodzi kawior	kawior
storczyki, kaktusy, wilczomlecze a także niektóre rośliny owadożerne	żywe rośliny, bulwy, cebulki

Dlaczego gatunki giną i są umieszczone na specjalnych listach, a ich wywóz i przywóz jest zabroniony bez odpowiednich dokumentów ?

Krokodyle, węże czy warany są zagrożone m.in. z powodu popytu na wyroby z ich skór. Turysta, który wyjeżdża na wycieczkę i widzi tego typu „pamiątki” sądzi, że ich wykonywanie jest tradycją miejscowej ludności, a wyrób jest legalny i kontrolowany. Prawdopodobnie tak było w czasach, gdy wykonywano je wyłącznie na potrzeby mieszkańców regionu.

Dzisiaj zwierzęta giną tysiącami, zabijane na potrzeby ruchu turystycznego, który doprowadził do zagrożenia ich istnienia. Pozyskiwane są z naturalnego środowiska, ponieważ jest to najprostsza i najtańsza forma czerpania korzyści.

Pamiętajmy o tym podczas wakacji.

Nie kupujmy na wycieczkach zagranicznych pamiątek wykonanych ze zwierząt, dotyczy to ich przywozu lub wywozu bez odpowiednich dokumentów.

Jak uzyskać odpowiednie dokumenty

Gatunki zagrożone wyginięciem zostały umieszczone w grupach **A, B, C i D**.

Przywóz okazów na teren UE

Grupa A - gatunki najbardziej zagrożone wyginięciem.

Zezwolenia na ich przywóz wydaje się sporadycznie, a obrót nimi jest pod ścisłą kontrolą. Osoba, która chce je przywieźć na teren UE, musi uzyskać komplet dokumentów. Potrzebne będzie:

- zezwolenie importowe, wydane w pierwszej kolejności przez organ administracyjny Konwencji Waszyngtońskiej kraju, do którego ma być przywieziony okaz oraz
- zezwolenie eksportowe lub świadectwo reeksportu, wydawane w drugiej kolejności przez organ administracyjny Konwencji Waszyngtońskiej państwa, z którego okaz jest wywożony.

Grupa B - gatunki, które nie są tak zagrożone jak te z grupy A, ale mogą stać się takimi, jeżeli ich obrót nie będzie kontrolowany.

Aby przywieźć do UE okazy gatunków z grupy B, należy uzyskać:

- zezwolenie eksportowe lub świadectwo reeksportu z kraju, z którego okaz jest wywożony,
- przed przywozem okazu, dodatkowo uzyskać zezwolenie importowe kraju UE, do którego chcemy przywieźć okaz.

Zezwolenia i świadectwa wystawiają organy administracyjne Konwencji Waszyngtońskiej odpowiednich państw.

Grupa C - gatunki zgłoszone przez poszczególne kraje do objęcia ochroną.

Aby je przywieźć trzeba:

- mieć odpowiedni dokument z kraju wywozu. Może to być zezwolenie eksportowe, świadectwo reeksportu lub świadectwo pochodzenia, w zależności od gatunku i kraju wywozu oraz
- wypełnić zawiadomienie o przywozie (zgłoszenie importu). Robi to osoba, która przywozi okaz.

Grupa D - gatunki, których przywóz musi być rejestrowany. W tym przypadku wystarczy jedynie wypełnić zawiadomienie o przywozie (zgłoszenie importu). Robi to osoba, która przywozi okaz.

Wywóz okazów z UE

Grupa A - aby wywieźć okaz z tej grupy, należy uzyskać zezwolenie importowe kraju, do którego będzie on wywożony i na tej podstawie, ubiegać się o zezwolenie eksportowe lub świadectwo reeksportu kraju wywozu UE. Dokument ten trzeba przedstawić organom celnym do kontroli.

Grupa B i C - do wywozu niezbędne jest zezwolenie eksportowe lub świadectwo reeksportu, wydane przez odpowiedni organ kraju wywozu UE.

Grupa D - wywóz okazów z tej grupy nie podlega ograniczeniom.

W Polsce organem uprawnionym do wydawania odpowiednich dokumentów (organem administracyjnym Konwencji Waszyngtońskiej) jest Ministerstwo Środowiska.

Kontrola Celno-Skarbowa

Obejmuje ona:

- Wszystkie wymagane dokumenty wraz z okazem. Muszą być **przedstawione do granicznej kontroli celnej w chwili przywozu lub w wyznaczonych jednostkach celnych, w przypadku wywozu z terenu UE.**
- Jedynie **oryginały** dokumentów wraz z odpowiednimi kopiami. Tylko one są uznawane przez organy celne. Przedstawienie kopii dokumentów bez oryginału (jeżeli jest wymagany) jest niezgodne z przepisami, które regulują obrót gatunkami zagrożonymi wyginięciem.

Zgłoszenie do kontroli przywożonego okazu wraz z odpowiednimi dokumentami **może nastąpić jedynie na granicy UE, podczas jej przekraczania (przejścia graniczne, międzynarodowe porty lotnicze lub międzynarodowe porty morskie)**. Nie można tego zrobić w urzędach wewnętrznych (oprócz wyjątków określonych w przepisach).

Kary

Przewożenie, niezgodnie z przepisami, przez granicę UE okazów, które należą do gatunków zagrożonych wyginięciem **jest przestępstwem** - na mocy art. 128 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.).

Grozi za to **kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat**.

Przepisy dopuszczają pewne odstępstwa i wyjątki od ogólnych zasad, ale ich zastosowanie wymaga dokładnej analizy konkretnego przypadku.

Szczegółowe informacje można uzyskać w:

1. Ministerstwie Środowiska – Departament Ochrony Przyrody
2. Izbach Administracji Skarbowej – koordynatorzy ds. CITES
3. Ministerstwie Finansów - Departament Ceł

Przepisy prawne

Przepisy dot. przewozu przez granicę UE znajdują się w:

1. rozporządzeniu Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
2. rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 865/2006 z dnia 4 maja 2006 r. ustanawiającym przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 339/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
3. rozporządzenie Komisji (UE) 2023/9660 z dnia 15 maja 2023 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 w celu uwzględnienie zmian przyjętych na 19. posiedzeniu Konferencji Stron Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem – lista gatunków zagrożonych wyginięciem.

Przepisy krajowe i karne, które regulują postanowienia przepisów UE:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92,poz. 880 z późn. zm.)

Statystyki zatrzymań okazów CITES dokonane przez Służbę Celną i Celno-Skarbową

[📄 Zatrzymania okazów CITES w roku 1998 \(DOC, 38 kB\)](#)

- [Zatrzymania okazów CITES w roku 1999 \(DOC, 61 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2000 \(DOC, 97 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2001 \(DOC, 126 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2002 \(DOC, 116 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2003 \(DOC, 134 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2004 \(DOC, 114 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2005 \(DOC, 154 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2006 \(DOC, 176 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2007 \(DOC, 500 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2008 \(DOC, 431 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2009 \(DOC, 425 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2010 \(DOC, 439 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2011 \(DOC, 362 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2012 \(DOC, 339 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2013 \(DOC, 248 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2014 \(DOCX, 42 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2015 \(DOCX, 53 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2016 \(DOCX, 42 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2017 \(DOCX, 43 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2018 \(DOCX, 46 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2019 \(DOCX, 41 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2020 \(DOCX, 37 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2021 \(XLS, 99 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2022 \(XLS, 1517 kB\)](#)
- [Zatrzymania okazów CITES w roku 2023 \(XLS, 1518 kB\)](#)